

Az értékmorzsoló pénztelenség áldozata

A TermészetBúvár magazin

Tisztelt Olvasóink, kedves Barátaink! Az elmúlt esztendő a *TermészetBÚVÁR Alapítvány* több évtizedes történetének legnehezebb évei voltak. A pénzsűke továbbra is folyamatos kísérőnk maradt, pengeélen egyensúlyozó gazdálkodásunkat a felerősödő kedvezőtlen gazdasági folyamatok (a pandémia következményei, a gyorsuló infláció, a pályázati források drámai beszűkülése stb.) kezelhetetlen helyzetbe sodorták. Pénzügyi tartalékaink kimerültek, ezért – egyebek mellett – arra kényszerültünk, hogy az azonnali fizetési kötelezettségek teljesítéséhez a lapelőfizetési díjakat is felhasználjuk.

Nagy érvágás volt életünkben törvényes képviselőnk, majd néhány hónappal később főszerkesztőnk elhalálása (2022 június), amelyek Alapítványunkat de jure hosszú hónapokra működésképtelenné tették. Mindezek, persze, mély pszichés nyomokat is hagytak bennünk. Mégsem adtuk fel, a minimálisnál is kisebb létszámú szerkesztőségünk úgy döntött *újraindítja* magazinunkat. Emberfeletti erőfeszítésekkel küzdöttünk a folytatásért, de *tervünk, sajnos, nem sikerült*. Be kellett látnunk: *nincs tovább*, ezért a döntéshozó testületeinkkel való egyeztetés után, 2023 elején: kezdeményeztük szervezetünk jogutód nélküli *megszüntetését*. Kérésünket a *Fővárosi Törvényszék* 2023. augusztus 26-án *maradéktalanul* teljesítette. Alapítványunk, szeretett lapunk, a *TermészetBúvár* magazin is, az *értékmorzsoló pénztelenség áldozata lett!*

Az 1990-ben bejegyzett Alapítványunk létesítésétől a megszűnéséig, – a seregyi gond ellenére – *kiemelkedően* sikeres munkaszervezet volt. Életbentartója *Dosztányi Imre* főszerkesztő – a szerkesztőséggel együtt – fáradhatatlan bozótharcosként küzdött a túlélésért. A környezeti nevelés eszköztárát gyarapító és a kor követelményeinek megfelelő környezeti kultúra ökológiai megalapozását szolgáló erőfeszítéseink a nevelés, az oktatás, a határainkon átnyúló képességfejlesztés területén kamatoztak. Munkánk arra épült, hogy elősegítsük szűkebb hazánk, szülőföldünk és a történelmi múltunk szerves részét alkotó tágabb környezetünk, a Kárpát-medence minél jobb megismertetését. A földrajzilag távoli tájak ökológiai útirajz keretében való bemutatásával pedig az egyetemes összetartozás fontosságát is hangsúlyoztuk. Leszögezhetjük: a minimálisnál is kisebb létszámmal, munkánk, működésünk legfontosabb területein *maradéktalanul eleget tettünk az Alapító Okiratban vállalt kötelezettségeinknek!*

Legfontosabb feladatunk Magyarország második legrégebbi természettudományos ismeretterjesztő lapja, a *TermészetBúvár* magazin elindítása és életben tartása volt. Az újság

szakmai munkánk egyfajta foglalata volt, hiteles, igényes, magas színvonalú tudományszerűsítés elérésére törekedtünk.

Lapunk a szó szoros és átvitt értelmében iskolát teremtett. Példát adott arról, hogyan kell érdekes, ugyanakkor tudományosan is helytálló olvasnivalóval megtölteni egy fiataloknak és idősebbeknek egyaránt szóló kéthavi magazint. Felbecsülhetetlen erkölcsi tőkét jelentett számunkra, hogy a legrangosabb környezet- és természetismereti versenyek: a három Kárpát-medencei, a két országos, több regionális és helyi tudáspróba versenyzői részére biztosíthattuk a sikeres szerepléshez nélkülözhetetlen irodalmat és illusztrációt. Szinte kizárólag lapunk cikkeire épült a Sajó Károly Kárpát-medence Környezetvédelmi Csapatverseny. Huszonöt, kiemelkedően sikeres versenyévad után, forráshiány miatt kényszerült a megszűnésre. Aranyat ért számunkra a különböző tudáspróbákra a felkészítő tanárok hosszú évtizedeken át tartó erős elkötelezettsége lapunk mellett.

Kiemelkedő eredményként értékeljük, hogy 1990-től 2022 nyaráig *folyamatos volt* a lapmegjelenések füzére. Magazinunk összesen 192 alkalommal, megközelítően kétmillió(!) példányban jutott el az Olvasókhöz. A 2022. évi utolsó három lapszám print változata 31 500 példányban, 156 lapoldalon jutott el, mintegy 9900 előfizetőhöz, önkéntes lapterjesztőinkhez, valamint a piaci szereplőkhöz. A maradéktalanul visszagyűjtött remittenda pedig ajándékküldemények, a határon túli nyelvtestvéreink versenyekre való felkészítését segítő csomagok, jutalmazási keretek része lett.

A lapmegjelenés folyamatosságának megőrzése végett indítottuk kiadványkészítő programunkat. A termékeink értékesítéséből származó árbevételt a devizában fizetendő nyomdászamláink részleges fedezésére fordítottuk. Szellemi műhelyünkben *16* könyv (sikersorozatok is), háromnyelvű CD-ROM nemzeti parkjainkról, világörökségeinkről, *két*, kiemelkedően sikeres képeslevelezőlap-sorozat (18 darabosak), a 10 nemzeti parkunkat összesen *225-250 ezer (!)* példányban bemutató leporelló és más kiadványok készültek el. Termékeinket – pénztárcakímélés céljából – *saját* terjesztői hálózatunkon, illetve szerkesztőségünkön keresztül hoztuk forgalomba.

Folyamatosan növekvő feladataink megoldása megkívánta erőforrásaink erőteljes gyarapítását, ezért kényszerültünk *mecénások* felkutatására. Ehhez szükséges tudni: *költségvetésünk nagyjából minden második forintját támogatásokból kellett előteremtelnünk.* Alapítványunk és a magam nevében is sokszorosan köszönöm mecénásaink felbecsülhetetlen segítségét. Ambiciózus szakmai programjaink az állami költségvetéshez kapcsolódó pályázati forrásokból,

olykor-olykor vállalatok, társadalmi szervezetek és főleg magánszemélyek célzott támogatásaiból valósulhattak meg.

Pótolhatatlanok voltak az *átvállalt állami feladatok* részleges finanszírozására szolgáló, mind szűkebb keretű támogatások, amelyek elsősorban a tehetséggondozó munkánkban kamatoztak. Így a Nemzeti Kulturális Alap (NKA), valamint a Nemzeti Tehetség Program (NTP) forintjai hasznosultak itt.

Külön köszönetet kell mondanunk szaktárcánk, az Agrárminisztérium pályázati forrásaiból, valamint az eseti segítségből származó forintokért. Mindezek *megkönnyítették* az állami természetvédelmi intézkedések értő társadalmi fogadtatásának előkészítését, a védett területek széles körű bemutatását, programajánlatainkkal a természeti értékek élményszerű megismertetést. Azonban olvasóinkkal, barátainkkal együtt nagy csalódásként éltük meg, hogy válságos helyzetünkben, megkereséseinkre még nem érkezett válasz.

Páratlan megtiszteltetésnek tekintettük, hogy a Magyar Tudományos Akadémiával fennálló, megközelítően fél évszázados együttműködés alapján, magazinunk, az általunk gondozott szakterületek legfrissebb kutatási eredményeinek fóruma lehetett. A bizalom jeleként is értékeltük, hogy lapunk felkerült az Akadémia listázott folyóiratok internetes portáljára, részt vehettünk az intézmény könyv- és folyóirat-kiadási pályázatain. Az elnyert támogatások, pótolhatatlan segítséget nyújtottak fizetőképességünk megőrzésében. 2016 óta vagyunk jelenlegi bérleményünkben, amely egy akadémiai cég kezelésében van. Itt igazi otthonra találtunk, ahol segítőkész és megértő vállalatvezetéssel működhetünk együtt.

A támogatói körünkben fontos szerepe volt a Szerencsejáték Service Nonprofit Kft. és az EGIS Gyógyszergyár Zrt. segítsége mellett a magazin folyamatos megjelentetését pártoló közhasznú *TermészetBÚVÁR Egyesületnek* is. 1990-től a megszűnésig (2020) pályázati forrásokból, tagdíjakból, egyéni támogatásokból, az szja 1 százalékából, összesen 14 371 500 forinttal egyengethettük a lapmegjelenés útját.

Ezzel a támogatói körrel összefüggésben nehéz rátalálni a megfelelő szavakra. A csupa nagybetűs KÖSZÖNÖM is szegényes válasz arra a szívet melengető, nem ritkán megindító sorokkal alátámasztott üzenetekre, amelyek a csekkeken, a banki átutalások mellett voltak olvashatók. Harminckét esztendő megfeszített munkánkat, mindvégig bizalmi szavazással felérő erős támogatási hullám kísérte. Ezek mozdultak meg akkor, amikor híret vették, hogy bajban vagyunk, és juttattak gyorssegélyt mind nagyobb összegű számláink kiegyenlítésére. Az együttérzés, a segítőkészség, a temérdek biztatás megsokszorozta erőnket, és a küzdőterén tartott bennünket. Igen, mert sokszor gondoltuk úgy, feladjuk, emberi erőforrásaink kimerültek.

Azonban a napi munkakezdekskor ott voltak a képernyőn, vagy az asztalunkra tett levelekben a szívmengető üzenetek, amelyeket végigolvasva, már nem is emlékeztünk tegnapi elesettségre. Igen, megint a forintokról (is) van szó. Kispénzű olvasótáborunknak ugyan meg kell fogni minden forintot, azonban barátaink a lapelőfizetésről, a támogatásokról mégsem mondtak le. De legalább ennyire fontos volt az szja 1 százalékának a felajánlása is. Hozzávetőleges számításaink szerint, az elmúlt évtizedekben mintegy 14-15 millió forint érkezhett így bankszámlánkra.

Tisztelt Olvasóink, tisztelt Támogatóink! Mindent köszönünk, amit eddig kaptunk. Köszönjük könyveink és más kiadványaink vásárlóinak forintosítható támogatását is. Mindazonáltal, erőfeszítéseink ellenére, a főszerkesztőnk által hátrahagyott adósságállományt csak részben sikerült csökkentenünk.

Sokszoros köszönet jár a lapban, a lapnál dolgozónak is. Alapítványunk és a magam nevében is hálásan köszönöm a *TermészetBúvár Szerkesztőbizottság*ának, hogy a grémium az indulástól napjainkig kitartott mellettünk. Nagy megtiszteltetésnek tekintettük, hogy az általunk gondozott szakterületek kiválóságai vállaltak velünk közösséget. Az elnökök: *Balogh János* akadémikus, majd *Simon Tibor* professor emeritus, illetve *Festetics Antal* tiszteletbeli elnök, professor emeritus vezetésével a testület volt és jelenlegi tagjai részesei voltak a közös munkának, segítőkészségükkel, ötleteikkel, jobbitó szándékú észrevételeikkel egyengették az eredményességhez vezető utat. Azzal is hitelesítették munkánkat, hogy cikkeikkel, fotóikkal alkotó módon közreműködtek programjaink megvalósításában.

Felbecsülhetetlen erkölcsi tőkét jelentett a számunkra, hogy szerzői gárdánk tagjai szakterületük legjobb művelői köréből kerültek ki, akik saját javadalmazásuknál fontosabbnak tartották tudományos ismeretterjesztő programunk felkarolását. Mint ahogy nemzetközi híró természetfotósaink is, akik bravúros felvételeikkel segítették a látvány és ismeret együttes érvényesülését. Nagyon sok más szakember igényes munkája tette lehetővé, hogy kiadványaink eljussanak az olvasókhoz.

A szerkesztőség és a magam nevében mondok külön köszönetet legaktívabb alkotóinknak, elsőként azok emléke előtt tisztelegve, akik már nem lehetnek közöttünk: *Balogh János* és *Láng István* akadémikusoknak, *Schmidt Egon* ornitológus, szakírónak, *Andrássy Péter* középiskolai szaktanácsadónak, *Németh Ferenc* és *Seregélyes Tibor* botanikusoknak, *Lányi György* biológus szakírónak.

Nélkülözhetetlen segítséget kaptunk ma is aktív cikkszerzőinktől: *Borhidi Attila* akadémikus, botanikus ökológustól, lapunk értékeinek felkarolójától, *Varga Zoltán* professor emeritus,

zoológus ökológustól, *Szerényi Gábor* középiskolai tanártól, *Kalotás Zsolt* természetvédelmi szakértőtől, *Molnár V. Attila* botanikustól, *Molnár Zsolt* botanikus, sorozatszerkesztőnkől, *Tóth Albert* professor emeritus, tájökológustól, *Bankovics Attila* ornitológustól, *Bartha Dénes* erdőmérnök botanikustól, *Fehér Attila* botanikus, sorozatszerkesztőnkől, *Horváth Róbert* természetvédelmi szakembertől, *Surányi Dezső* botanikus, szakírótól, *Tóth Miklós* gombaszakértőtől. Kiadványaink képi világának gazdagításában pótolhatatlan szerepe volt a kiváló természetfotósoknak: *Bécsy László* zoológusnak, *Kalotás Zsoltnak* és *Zsila Sándornak*, *Farkas Sándor* botanikusnak, valamint *Budai Tibor* grafikusművésznak.

Meggyőződésem, a magunk elé tűzött programok csak a TermészetBúvár Szerkesztősége dolgozóinak odaadó munkájával valósulhattak meg. Maroknyi csapatunk és a magam nevében köszönetet mondok elsőként azoknak a kollégáknak, akik már a felhőkön túl, valahol az égi szerkesztőség egyik íróasztala mellől figyelik keserves végjátshmánkat. Így *Dosztányi Imre* főszerkesztőnknek, Alapítványunk fáradhatatlan életbentartójának, kiváló újságírónak; *Székely Tamás* nagyszerű fotóriporternek, menedzserszerkesztőnek, *Lehotay-Horváth György* neves újságírónak, olvasószerkesztőnek. De köszönetet mondunk a már nyugdíjas éveit töltő barátunknak, *Cseri Rezső* szerkesztőnek, továbbá a ma is aktív, a feladatát magas színvonalon ellátó *Pécsi Tibor* olvasószerkesztőnek, aki lapunk jogelődjénél a *BÚVÁR* című lapnál 1979 óta több esztendőn át ugyancsak ebben a munkakörben dolgozott. Mindemellett kiváló alkotótársuk is volt. Mint ahogy hálás vagyok az évtizedek óta nálunk dolgozó nélkülözhetetlen segítőknek, *Zsádon Erika* általános ügyintéző, technikai munkatársnak, és a fáradhatatlan *Mészáros Jánosné*, *Marica* terjesztési felelősnek.

Pótolhatatlan segítők, barátunk volt a néhai *Kerék Antal* grafikusművész, festő, lapunk korábbi művészeti vezetője, magazinunk és kiadványaink korszerű és látványos tipográfiai arculatának megteremtője, aki több mint tíz esztendőn át volt tervezőszerkesztőnk. Az utóbbi nyolc évben *Sándor Róbert* grafikusművész igényesen látta el újságunk tipográfiai arculattervezési feladatait. Termékeink szemrevaló megjelenéséért Magyarország legjobb nyomdái, a Révai Nyomda Kft, majd megszűnése után az EDS-Zrínyi Nyomda Zrt. és a Dürer Nyomda Kft., valamint az Alföldi Nyomda Zrt. vállaltak felelősséget. Munkájuk negyvenezres olvasótáborunk, barátaink körében széles körű elismerést váltott ki.

Tisztelt Olvasóink, tisztelt Támogatóink, kedves Barátaink! A *lelkiismeretem tiszta*, amit emberileg lehetett *megtettem, megtettünk*. Büszke, büszkék vagyunk arra, és nagy megtiszteltetésnek tekintjük, hogy hosszú évtizedeken át a legjobb tudásunk szerint szolgálhattuk a környezet- és természetvédelem, az ismeretterjesztés ügyét, a felelősség felébredését a

teremett világ megőrzéséért, a környezetbarát szemlélet megalapozását. Talán vállalhatjuk: a TermészetBÚVÁR Alapítvány *egyedi és megismételhetetlen* teljesítményt nyújtott, amelyre lehet építeni.

Mindezekre támaszkodva úgy szeretném lezárni Alapítványunk 32 éves történetét, hogy folytatás következhesen. És hogy mit hoz a jövő? *Karinthy Ferenc* egyik mondását idézném: „jósolni kockázatos, különösen a jövőre vonatkozóan”. Mi továbbra is 88 esztendő lapunk újraindításáért dolgozunk.

Tisztelt Olvasóink, tisztelt Támogatóink, kedves Barátaink! Száz szónak is egy a vége: mindent köszönünk, amit eddig is kaptunk!

Bízva a folytatás lehetőségében.

Budapest, 2024. április 3.

Tisztelettel

Garancsy Mihály
főszerkesztő-helyettes